

**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
« ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА»**

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ОСНОВИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ З МЕДИЧНОЮ
ТЕРМІНОЛОГІЄЮ**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ Фаховий молодший бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ I5 Медсестринство
(код та найменування спеціальності)

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ I5.01 Медсестринство

КВАЛІФІКАЦІЯ Сестра медична/Брат медичний

РОЗГЛЯНУТО ТА ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні ЦМР загально-медичних
дисциплін
ТОВ «Фаховий коледж Українського
Червоного Хреста»

Протокол засідання
від «17» 02 2025 р. № 2

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Основи латинської мови з медичною термінологією»
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	I5 Медсестринство
Галузь знань	I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Викладач (-і)	
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	
Формат дисципліни	Нормативний
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Форма навчання	Денна
Рік навчання/Семестр	1 рік/семестр: 1
Обсяг	Кількість кредитів-3 Загальна кількість годин-90 Всього аудиторних годин -48: практичні заняття - 48 год., самостійна робота – 42 год.
Консультації	Згідно графіка
Мова викладання	Українська
Анотація дисципліни	Дисципліна «Основи латинської мови з медичною термінологією» є нормативною дисципліною з спеціальності I5 Медсестринство. Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати здобувачам фахової передвищої освіти необхідні знання для оволодіння навиками орфографії, фонетики, морфології, нормативної граматики, елементами синтаксису латинської мови, засвоєння лексичного субстрату давньогрецької мови, а також формування професійно-термінологічної компетентності здобувачів, сфокусованої на вивченні латинської медичної термінології в таких її терміносистемах: анатомічна, фармацевтична, клінічна.
Мета дисципліни	Засвоєння здобувачем фонетичних особливостей, основного лексичного фонду анатомічних, клінічних та фармацевтичних термінів латинської мови, основ граматичної побудови словосполучень та речень, у складі яких є медичні терміни. Знання, які здобувачі отримують із навчальної дисципліни, є базовими для усіх дисциплін медичного профілю, що забезпечують природничо-наукову і професійно-практичну підготовку та визначають зміст тих системних знань та умінь, котрими повинен оволодіти фаховий молодший бакалавр.
Очікувані результати навчання (компетентності)	
Інтегральна компетентність	
Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.	

Загальні компетентності

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

- здатність застосовувати професійні стандарти та нормативно-правові акти в повсякденній медичній практиці;
- здатність задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медичних втручань, оцінки результату та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом, членами сім'ї на засадах сімейно-орієнтованого підходу та особами які доглядають, іншими медичними й соціальними працівниками, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та відповідні фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля;
- здатність застосовувати сукупність професійних навичок (умінь), втручань та дій, медичних засобів, при здійсненні обстеження пацієнтів різного віку та забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу;
- здатність використовувати інформаційний простір та сучасні цифрові технології в професійній медичній діяльності;
- здатність застосовувати сукупність професійних навичок (вмін), медичних та фармакологічних засобів, втручань та дій при підготовці та проведенні діагностичних досліджень;
- здатність дотримуватись принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги;
- здатність застосовувати сукупність втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки;
- здатність до безперервного професійного самовдосконалення (освіта впродовж життя);
- здатність приймати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до чинного законодавства;
- здатність дотримуватись принципів медичної етики та деонтології;
- здатність здійснювати профілактичну діяльність, спрямовану на збереження та зміцнення здоров'я населення, освіту пацієнта та членів його родини;
- здатність застосовувати практичні уміння та навички при виконанні базової серцево-легеневої реанімації.

Програмні результати навчання

- володіти українською мовою для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації;
- застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності;
- вести медичну документацію відповідно до чинних вимог;
- дотримуватись правил безпеки життєдіяльності, техніки безпеки і охорони праці;
- вибирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їх родини, колегами, враховуючи соціальні, культурні, психологічні та релігійні відмінності при здійсненні професійної діяльності;

-дотримуватися принципів професійної етики, толерантної та неосудливої поведінки задля створення безпечного лікувально-профілактичного середовища; -вміти підготувати пацієнта до лабораторного та інструментального дослідження, здійснити забір біологічного матеріалу, скерувати до лабораторії;

-застосовувати фармакологічні засоби при здійсненні професійної діяльності;

-виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до діючих фахових протоколів і алгоритмів з метою стабілізації функціонального стану організму;

-надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

Тематика навчальної дисципліни

6.2. Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми, зміст	К-сть годин
1	Вступ. Відомості з історії латинської мови. Мотивація та наукове обґрунтування необхідності вивчення предмета. Латинська азбука. Основні правила читання голосних та приголосних. Поняття про словотвір та терміноелементи	4
2	Правила читання диграфів та дифтонгів. Правила читання складних сполучень приголосних та голосних типу ngu+голосна, qu+голосна та ін. Наголос у латинській мові.	2
3	Міні-тест із фонетики (до 20 хв). Дієслово. Дієвідміни. Наказовий спосіб дієслів. Дієслово <i>esse</i> у <i>Praesens indicativi activi</i> . Особові закінчення дієслів у названому часі. Сентенції та прислів'я. <i>Imperāre sibi maximum est Imperium. Aliud est facēre, aliud dicēre.</i>	2
4	Дієслова в активному та пасивному стані. Вживання дієслів в умовному способі — <i>Conjunctivus praesentis activi et passivi</i> . Латинсько-грецькі дублети дієслів та медичні терміни, в яких вони вживаються. Сентенції та прислів'я. <i>Beate vivere est honeste vivere. Vel sapientissimus errāre potest. Argumenta ponderātur, non numerātur.</i>	2
5	Словникова форма іменників п'яти відмін. Граматичні категорії іменника. Іменники першої відміни. Початкові та кінцеві терміноелементи. Прийменники. Сентенції та прислів'я. <i>Concordia domi, foris pax, Peccata contra naturam sunt gravissima. Fugit hora.</i>	2
6	Неузгоджене означення. Парадигма відмінювання іменників першої відміни в однині та множині. Залежність відмінкових закінчень іменників у <i>Accusativus</i> та <i>Ablativus</i> від вживання перед ними прийменників, зокрема <i>sub</i> та <i>in</i> . Латинсько-грецькі дублети та кінцеві терміноелементи іменників першої відміни. Сентенції та прислів'я. <i>Intemperantia ēst medicōrum nutrix. Ira furor brevis ēst.</i>	2
7	Рецепт та його складові частини. Граматичне виписування рецептів. Прості та складні рецепти. Поняття про <i>remedium basis</i> , <i>remedium adjuvans</i> , <i>remedium corrigens</i> та <i>remedium constituens</i> . Основні фармацевтичні терміноелементи та скорочення.	4
8	Склад слова. Основні способи словотворення. Словотворчі елементи. Грецькі префікси і суфікси.	2
9	Друга відміна іменників. Словникова форма таких іменників. Іменники другої відміни чоловічого роду. Відмінювання іменників другої відміни чоловічого роду. Латинсько-грецькі дублети та кінцеві терміноелементи іменників другої відміни чоловічого роду. Сентенції та прислів'я. <i>Cibus, potus, somnus, venus — omnia moderata sint. Oculus vitae sapientia. Intelligent! pauca = Sapienti sat.</i>	2

10	Іменники другої відміни середнього роду. Іменники із закінченням -on. Латинсько-грецькі дублети іменників середнього роду. Конструювання та розшифрування медичних термінів. Сентенції та прислів'я. <i>Carpent tua rota nepotes. Malus mala, mala mala. Extremis malis extrema remedia. Non ēst culpa viŋi sed culpa bibentis.</i>	2
11	Прикметники першої групи. Узгодження прикметників з іменниками у роді, числі та відмінку. Латинсько-грецькі дублети прикметників першої групи. Сентенції та прислів'я. <i>Verae amicitiae sempiternae sunt. Carum ēst, quod rarum est.</i>	4
12	Латинська хімічна номенклатура. Назви окремих газів, металів, кислот, окислів. Лікарські форми. Інфікси -ic- та -ös- у назвах кислот. Порівняйте: <i>acidum sulfuricum (H2S04)</i> та <i>acidum sulfu-rōsum (H2S03)</i> і т. ін.	2
13	Третя відміна іменників. Закінчення іменників чоловічого роду у <i>Nominativus singularis</i> . Особливості словникової форми іменників третьої відміни. Парадигма відмінювання іменників, які належать до приголосного типу відмінювання. Латинсько-грецькі дублети іменників чоловічого роду третьої відміни. Сентенції та прислів'я. <i>Nominibus plenum, amicis vacuum. In sudore vultus tui vesceris panem. Claude os, aperi oculos.</i>	4
14	Іменники жіночого роду третьої відміни. Винятки іменників жіночого роду: <i>sanguis, inis m, pulvis, eris m</i> та ін. Латинсько-грецькі дублети іменників жіночого роду третьої відміни. Кінцеві терміоеlementи іменників третьої відміни. Сентенції та прислів'я. <i>Mulier familiae suae et caput et finis est. Ignoti nulla curatio morbi. Ebrietas est voluntaria insania.</i>	2
15	Іменники середнього роду третьої відміни. Голосний та змішаний типи відмінювання. Латинсько-грецькі дублети іменників середнього роду третьої відміни. Сентенції та прислів'я. <i>Sine labore non erit panis in ore. Temporis filia veritas. Est tempus loquendi, est tempus tacendi.</i>	2
16	Узгодження прикметників першої групи з іменниками третьої відміни. Побудова та декодування медичних термінів, які є іменниками третьої відміни. Виписування рецептів, у яких використовуються іменники третьої відміни: <i>flos, flōris m; semen, semin i s n; elixir, iris n; liquor, ōris m; Sulfur, uris n</i> та ін.	2
17	Ступені порівняння прикметників. Використання прикметників у різних ступенях порівняння в анатомічній та фармацевтичній термінології. Особливості відмінювання прикметників у 2 10 вищому (<i>grāsus comperativus</i>) та найвищому (<i>grāsus superlativus</i>) ступенях порівняння. Декодування та переклад анатомічних, клінічних та фармацевтичних термінів. Виписування рецептів, у яких вживаються прикметники в різних ступенях порівняння. Сентенції та прислів'я. <i>Medicinae fructiosior ars nulla. Sua quique sponsa videtur pulcherrima. Praevenire melius est quam praeveniri. Velociter, facilliter.</i>	2
18	Четверта відміна іменників. Словникова форма іменників четвертої відміни. Парадигма відмінювання таких іменників в однині та множині. Винятки у відмінюванні. Латинсько-грецькі дублети іменників четвертої відміни. Побудова та декодування термінів. Виписування рецептів із словами <i>spiritus, us m; quercus, us f; usus, us m; fructus, us m</i> . Сентенції та прислів'я. <i>Fructus cape cum pane. E fructu arbor cognoscitur.</i> П'ята відміна іменників. Словникова форма іменників п'ятої відміни. Латинсько-грецькі дублети іменників п'ятої відміни. Різновиди зборів лікарських трав. Виписування рецептів із вживанням слова <i>species, ei f</i> у родовому відмінку множини (відмінкове закінчення -ērum). Сентенції та прислів'я. <i>Eripitur persona, manet res. Suaviter in modo, fortiter in re. Sicut dies iuventutis, sic et senectus tua.</i>	4

19	Кількісні та порядкові числівники. Числівникові префікси в медичних термінах. Латинсько-грецькі дублети числівників. Декодування медичних термінів із числівниковими терміноелементами. Сентенції та прислів'я. Qui scribit, bis legit. Si duo dicunt idem, non est idem. Прислівники. Утворення прислівників від прикметників першої групи за допомогою закінчень -e та -o і від прикметників другої групи -Her та -or. Ступені порівняння прислівників. Латинсько-грецькі дублети прислівників. Використання прислівників у рецептах. Декодування медичних термінів з прислівниковими терміноелементами. Сентенції та прислів'я. Voluntarie nihil difficile. Cras, eras et semper eras et sic dilabatur aetas. Inimici saepe verum dicunt, amici nunquam. Займенники та їхнє використання під час виписування рецептів. Реконструювання та декодування медичних термінів. Повторення наказового та умовного способу дієслів. Підсумковий огляд механізму утворення медичних термінів за допомогою префіксації. Префікси латинського та грецького походження. Сентенції та прислів'я. Quae potui, feci, faciant meliora potentes. Cave quid dicas, quando et cui. Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est.	2
Всього		48

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, зміст	К-сть годин
1	Латинські та грецькі префікси hyper-, hypo-, sub- та інші в наукових термінах. (Використати „Словник іншомовних слів”, довідники, енциклопедії.)	2
2	За допомогою довідкової літератури знайти пояснення етимологічних витоків запропонованих термінів типу гідроліз, оксиди, гіпертонія і т. ін.	4
3	Порівняльна характеристика дієслова "бути": у латинській мові - esse, англійській - to be, німецькій - sein, французькій - etre. Пояснити походження термінів топографія, анатомія, бронхоскопія і т. ін.	4
4	Здійснити компаративний аналіз слів parāre, to prepare, препарувати, препарат	4
5	Дослідити етимологію запропонованих викладачем слів, наприклад акваторія, фізіологія, фізика і т. ін.	2
6	Зробити компаративний аналіз вживання слів natūra, ae f, ia nature, nature, die Natur та натуральний.	2
7	Порівняти слова з одним спільним коренем у різних мовах: лінгвістика, сублінгвальна, лингвистический, lingua, ae f.	4
8	Встановити етимологічні витoki запропонованих викладачем слів типу ринорея, офтальмологія, гіпнотерапія і т. ін.	2
9	Вивчити додатковий, запропонований викладачем, теоретичний матеріал щодо другої відміни іменників. Встановити етимологічні витoki слів солярій, санаторій, мораторій, віварій, аудіометрія, фармакоманія і т. ін.	4
10	Опрацювати додатковий теоретичний матеріал до теми та дослідити слова з погляду їх етимологічного походження: рубін, магнат, медіана, мортира, еритроцит, лейкоцит і т. ін.	2
11	За допомогою міфологічних словників встановити походження слів та термінів Адоніс, Венера, Ахіллес, Амур, Арахна, Гіпнос, Морфей,	1

	Атлант, Геліос і т. ін. Знайти медичні терміни, в яких зустрічаються корені більшості цих слів.	
12	Розпізнати корені латинських та грецьких слів у назвах таких лікарських рослин: <i>Bursa pastor is</i> , <i>Rosa cantna</i> , <i>Hypericum perforatum</i> , <i>Digitalis purpurea</i> , <i>Gallanthus</i> , <i>Glycyrrhiza glabra</i> , <i>Papaver somniferum</i> і т. д.	2
13	Продумати власні коментарі до висловів: <i>Lex est rex, non rex est lex</i> . <i>Salus populi suprema lex (est)</i> . <i>Dura lex sed lex</i> . <i>Inter arma silent leges</i> . Порівняти латинські слова <i>lex</i> , <i>legis</i> з словами легальний, легалізувати, нелегально.	2
14	Доопрацювати запропонований викладачем матеріал щодо третьої відміни іменників та визначити походження слів радикальний, флора, сангвінік, ваза, трансплантація, гірудотерапія.	2
15	Декодувати запропоновані викладачем медичні терміни. Зробити етимологічний аналіз слів лактальний, зоопарк, галактика, капітан, капітал, хронометр.	1
16	Підготуватися до контрольної роботи з основ латинської мови з медичною термінологією за матеріалами третьої відміни іменників.	2
17	Опрацювати запропонований викладачем додатковий матеріал до теми та встановити походження слів паритет, еквівалент, акселерація, латентний, гомеопат, ізоморфний, тахікардія.	2
18	Дати пояснення про походження слів мінор, мажор, інтимний, оптиміст, песиміст.	2
19	Опрацювати запропонований викладачем додатковий матеріал та простежити за використанням прикметників у різних ступенях порівняння в назвах таких лікарських рослин: <i>Cucurbita maxima</i> , <i>Plantago major</i> , <i>P ol y go</i> <i>pit minus</i> , <i>Vinca minor</i> , <i>Chelidoniurn majus</i> . Встановити етимологічні витоки слів оптика, кріохірургія, кінетичний, анестезіолог.	2
20	Пояснити значення термінів консенсус, неонатологія, мізандрія, токологія, токометрія, спірометрія, пандемія.	1
21	Дати етимологічне пояснення слів біметали, біполярний, монокуляр, центнер, процент і т. ін. Простежити за використанням числівників у назвах лікарських рослин: <i>Bidens tripartita</i> , <i>Viola tricolor</i> , <i>Trifolium</i> , <i>i n</i> , <i>Mille folium</i> , <i>ii n</i> , <i>Oxycoccus quadripetalus</i> .	2
22	Простежити за етимологічними витоками, з яких виникли слова асептично, субтильний, оптимально, меліорація, плюс, мінус.	2
23	Декодувати медичні терміни <i>osteomyelitis</i> , <i>pyelonephritis</i> , <i>angiocholitis</i> , <i>cardiomyopathia</i> , <i>nephrolithiasis</i> і т. ін.	1
24	Виконати запропоновані викладачем завдання з вивченого матеріалу. Індивідуальний вибір тем для повторення. Підготуватися до підсумкової письмової контрольної роботи. Підготуватися до диференційованого заліку.	2
	Всього	42

Система оцінювання

Відповідно до Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів

(посилання на сторінку сайту, де розміщене положення)

Поточний контроль:

на кожному практичному занятті (теоретичне опитування + практичне виконання завдання + самостійна робота здобувача освіти)

Перелік інформаційних джерел

Основна

Додаткова

1.Світлична Є.І., Толок І.О. Латинська мова: підручник -К.: Професіонал, 2005. 2.Шевченко Є.М. Латинська мова і основи медичної термінології: навч. посіб. - К.: Медицина, 2011. - 240 с. 3.Російсько-українсько-латинський тлумачний словник назв лікарських засобів / Л.Т. Киричок, Л.В. Фоміна; за ред. І.С. Чекмана. - К.: Здоров'я, 2004. - 178 с. 4.Іваницька П. Латинська мова з медичною термінологією: навч. посіб. - Рівне, 2001. 5.Беляєва О.М., Сологор І.М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: навч. посіб. - К.: Медицина, 2011. - 256 с. 6.Дюбенко К.А. Анатомічний українсько-латинсько-англійський словник-довідник. - К.: Довіра, 1997. - 343 с. 7.Закалюжний М.М., Паласюк Г.Б. Латинська мова і основи медичної термінології: підручник. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. - 424 с. 8.Зварич О.І., Шинкарук В.Д. Lingua Latina. Посібник для самостійної роботи з латинської мови: медична термінологія. – Чернівці, 1999. 9.Паласюк Г.Б., Чолач В.В. Латинська мова. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. - 343 с.	1. Козовик Ш.Я., Шипайло Л.Д. Латинська мова. — К.: Вища шк., 2003. — 248 с. 2. Паласюк Г.Б., Чолач В.В. Латинська мова. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 344 с. 3. Російсько-українсько-латинський словник медичних термінів // За ред. проф. В.Г. Коляденка, Ю.В. Шаніна. — К: Здоров'я, 2003. — 112 с. 4. Латинська мова / Є.І. Світлична, І.О. Толок, В.І. Базарова, О.Л. Фель. — Х.: Вид-во НФАУ, 2001. — 216 с. 5. Янков А.В. Посібник для практичних занять з латинської мови: медична термінологія. — К.: Здоров'я, 2000. — 112 с.
--	--

Електронні ресурси

1. Сайт МОЗ України – http://www.moz.gov.ua
2. Сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я – http://www.who.int/en/
3. Сайт Державної наукової медичної бібліотеки України – http://www.library.gov.ua/
4. http://lingualatina.at.ua/
5. https://www.internetpolyglot.com/ukrainian/home

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо відвідування занять здобувачами фахової передвищої освіти: відвідування лекційних та практичних занять обов'язкове; активна участь на практичному занятті під час опитування; ініціативність в обговоренні дискусійних тем; своєчасність виконання самостійної роботи. Дотримання вимог до зовнішнього вигляду.

Порядок відпрацювання пропущених занять:

пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до положення про порядок відпрацювання занять, а також згідно з графіком відпрацювання та консультацій. Відпрацювання занять є обов'язковим оскільки дана спеціальність відноситься до регульованих професій, що передбачає особливо відповідальну роботу та вимоги до освітньої діяльності з підготовки фахівців за такими спеціальностями.

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів фахової передвищої освіти:

Діяльність викладача та здобувачів освіти здійснюється відповідно до положення про академічну доброчесність (САЙТ)

Голова ЦК _____

Викладач _____